

estesa, fins als extrems S., O. i NO. del Princ. A Cardós i Vall Ferrera, *čulá* 'tondre', a tots els pobles, amb Ind. Pres. 3 *čúle* (Àreu), Pres. 6 *čúlen* (Tavascan), 1933-4; fora de Tor de V. Ferrera on digueren *čolá* (1932); a Boí *čolá* (1956); Barravés, Benavarrí i Fraga *čolá* (BDC VI, 35-36; VII, 78; IV, 40); Benasc «corte de pelo, tanto en personas como en animales ---», 'esquilar': «aniré a *cholláme*» (Ferraz, 47); «*chollau*: cortar el pelo o la lana a personas y animales: no t'ha *chollau* brenga bé, t'ha fêto escaleron», «ta marso *chollen* els somés»; «*cholla*: el esquila del ganado lanar» (Ballarín, *DCC. Ben.*); *čolá* 'tondre' a Peralta de la Sal (Griera, *ZRPb. XIV*, 240). I entra fins a l'arag. de Llitera: «*chollar*: esquilar» (Coll Alt.). Krüger hi afegeix *čolá/čulá* a Andorra, Pallars, CcaTrempe, Ribagorçana, Calbera, les Paülis i Benasc (*Hochpyr., VKR VIII*, 61). Cf. encara Amades, BDC XIX, 221, que dona dades sobre l'ús pastoral de *xollar* i *xullar* (BDC XIX, 221); i Pons (BDC IV, 164), amb l'ús tècnic que en fan els teixidors.

Fora de dues breus i vagues notes de Spitzer² i Tallgren, referents a la relació entre l'adj. *xoll* i *xollar* (*NphilMign. XVI*, 1914, 65), res no s'havia escrit sobre el passat o l'origen d'aquest verb; fins que, amb motiu de l'article CHOLLA 'crani, closca' del DCEC, i tot indicant que el cast. *cholla* és mot d'origen sens dubte diferent, vaig posar-lo en relació amb el síndrom que designa el mateix, en parlars italians del Sud i romanesos de Macedònia, l'etimologia del qual havia estat trobada per Puşcartiu i Rohlfs.

Aquell, trobant el mot en el romanès de Macedònia i de Meglen, *suişedz* 'jo esquilo (les ovelles) sota el ventre, el coll i la cua' («unter dem Bauch, Hals und Schwanz»), va indicar-ne com a etimologia ll. vg. *SUBLIĀRE, derivat de ILIA, -LIUM, 'ILLADES', 'baix ventre' (*Studii şi notişe etimologice, en Convorbiri Literare*, XXXIX, 1905, 322; *Ruman. Etym. Wb.*, 1686; amb aplaudiment de Zauner, *Litbl. XXVIII*, 74, i M-Lübke, *REW*, 8362a). *Suişedz*, amb desinència del present, correspondria a un verb del roms. comú *suişore*.

Rohlfs va mostrar que es tractava d'un mot amplament difós per certes parts de la Romània, petites zones de forta activitat pastoral i caire tradicionalista: en el *Diz. Dial. delle Tre Calabrie* (II, 311b, 472b) dona dades ben concretes, i amb ampla localització, del mot *sub(b)egliare* «tosare le pecore (in primavera) togliendo loro la lana dalla parte posteriore»: amb variants locals (-*agliare*, *subbegliare*), s'estén des de la punta Sud (Reggio) fins a l'extrem Nord de Calàbria, junt amb *subbélia* «tosatura d. pecore --- limitada alla parte posteriore» (també en tota la regió); degué continuar més al Nord, car assenyala *subbuglià* id. en el parlar irpinate (muntanyes del N. de Campània cap al Sànnium), i s'havia estès a Sicília, car hi ha *assubagliari* en un text sicilià de 1519, documentat per MLWagner (*ZRPb. LXIV*, 157).

En una nota de la *ZRPb. XLVIII*, 123, i en *Le Gc.* 1 (§ 339, p. 71; 2, p. 114) ho amplià Rohlfs amb els Pirineus, especialment el gascò del Sudest: *soubalhà* a

les Valls d'Aura, Luixon i Barossa (vocab. de Soulé-Venture, i ell mateix a St. Lary, alta Aura), amb variant *sougalhà* a la baixa vall i una forma *essougalhà* a Mairegne (valls de Luixon), també definits «tondre les brebis entre les jambes et autour de la queue»; en fi retroba *soubalhà* en el llgd. de Merencs, capdamunt de l'Arieja (a tocar de Cerdanya); coincidint amb el nostre *eixollar* (*eixuiar*). Encara que avui el mot està ja ben poc difós per Gascunya (hi ha *túne* TONDERE gairebé pertot), l'ALGC. n'ha trobat encara confirmació si bé només en l'arcaic parlar comenger de la Barossa, on dels quatre informants (IV, 1384) només dos donaren *sugalá*, un d'ells amb aplicació general, i l'altre precisant que era «tondre les ovinus aux cuisées et le dos»; altrament a l'alta vall d'Aran els contestaren amb la forma cat. *čulá*. I acabava Rohlfs informant-nos que hi ha, amb el mateix sentit, *xugallà(r)* en el català rossellonès de Cotlliure.³

De les meves notes no resulta que ni Rohlfs ni ningú pensessin a relacionar-hi el nostre *eixollar*, -*ullar*; però la possibilitat d'aquesta unió era evident, i així vaig indicar-ho ja a la nota 3 de l'article del DCEC. La *x-* o *eix-* catalana indica que la base seria EX-SUBLIĀRE 'llevar de sota les illades', encara preferible semànticament; també suggereix el mateix EX-, la forma de la vall gascona més remota i arcaica, i la del sicilià antic. L'evolució fonètica del sector medial és també clara i inobjectable: *eixoiylar* quasi fatalment s'havia de contraure des d'antic en *eixoylar* o *eixuylar*; i el pas normal de *o-i* a *u-i*, per si sol, ja ens explica el duplicat modern *xollar/xullar* de la manera més simpl-possible. Norem que el ll. ILIA tenia llarga la *i* inicial, com ho proven els versos llatins (Horaci etc.), els diferents derivats romànics (cat. *illades*, cast. *ijares*) i les formes revestides per aquest verb mateix en romanès i en el Nord de Calàbria (*subbigliare* a Amantea, Rohlfs, *D. T. C.*, 472).⁴ En l'aspecte semàntic ja hem vist que, també en català, *xollar* es digué bàsicament dels animals, car l'extensió a les persones, no és sinó merament possible, i sempre amb matís pejoratiu i al·lusió a un medi bestial.

Simonet (*Glosario de p. mozárabes*, s. v. *xallar*) i Dozy (*Suppl. aux Dict. arabes I*, 782a) suggeriren identificar amb *xollar* l'hapax hispanoàrab *šállar*, només documentat en el nostre RMa., amb la traducció «de-corticare», i posant-li com a complement *al-hâ'it* 'paret, mur': «c'est-à-dire regratter une muraille, en lever la superficie pour la faire paraître neuve». Dona peu a la suposició de Simonet el fet que no existeix en absolut una arrel aràbiga *šlr*; de manera que mentre no se li trobi alguna base africana o semítica no podrem descartar la possibilitat que aquí tinguem una forma manllevada del cat. *xollar*, o bé un hereu d'una forma mossàrab semblant a la catalana (cf. *sull*, infra, probablement mossàrab); per més que sigui amb una reducció estranyament primerenca de l'element medial -BIL-.

Però moltes raons s'ajunten per dur-nos a una forta incredulitat; no tant la mera evolució fonètica, i almenys no gens per la *a* de la primera síl·laba. cat el